

December 2025

Univerza za tretje življenjsko obdobje **42** let

Novoletna poslanica predsednice prof. dr. Ane Krajnc

»In mirno plavala bo naša barka« ... Bo, nedvomno bo, kajti skupnost naše mreže je trdna. Skupnost, ki nam zmeraj znova potrjuje, da znamo, hočemo in zmoremo kljub razburkanim družbenim časom. V času, ko se svet oborožuje, ko se deli na številne revne in maloštevilne bogate, mi trdno verjamemo vase in vemo, da lahko ohranimo in okrepimo, kar imamo že dolgih 42 let: oazo učenja, sodelovanja, medsebojnega razumevanja in ustvarjanja, pa tudi medsebojne pomoči. Na univerzi vsakdo prejema, in kar je pomembneje, lahko daje, saj je del tesno povezane skupnosti. Pravijo, da umetna inteligenca skokovito napreduje, da nas bo v marsičem nadomestila, da se z njo lahko pogovarjamo. V ta namen se GPT in drugi pomočniki generativne umetne inteligence odzivajo v prvi osebi in povedo, da jih nekaj veseli ali da sočustvujejo z nami, toda to je le algoritem, ki povzame dosegljive spletne podatke o nas. To omogoča navidezen dialog z nami, v katerega pa ni mogoče vklesati svoje individualnosti in drugačnosti, svojih miselnih asociacij. Ne, za dialog moramo biti obdani z ljudmi!

Vodjem 53-ih slovenskih univerz za tretje življenjsko obdobje, mentorjem in mentoricam, animatorjem in animatoricam, študentom in študentkam, prostovoljcem in prostovoljkam, sodelavcem in sodelavkam, somišljenikom, s katerimi si delimo vrednote, vsem vam želim v prihajajočem letu veliko vrednih spoznanj, topline in prijaznosti.

Ana Krajnc

Vseslovenska raziskava, predstavitev kvantitativnih rezultatov na letnem posvetu mreže 23. oktober 2025, spletno okolje

Raziskavo, ki smo jo izvedli v mreži SUTŽO, je podprlo Ministrstvo za izobraževanje RS, rezultate pa je na letnem posvetu mreže predstavila Alijana Šantej. Vzorec raziskave je bil za slovenske razmere velik. Število posamičnih veljavnih odgovorov je bilo okrog 2.500, od tega je bilo 14,5 % moških respondentov in žensk 85,5 %. Večina vprašanih je zaključila terciarno izobraževanje. Zakaj se vprašani izobražujejo na UTŽO? Možnih je bilo več odgovorov. 57 % jih želi pridobiti novo znanje. 53 % respondentov je poudarilo, da imajo zdaj možnost in čas. 36 % odgovarja, da želijo nadgraditi obstoječe znanje, 34 % jih poroča, da to počnejo iz lastne vedoželjnosti. 33 % jih ceni prijateljevanje in nove socialne stike, pripadnost skupini.

53,2 % respondentov poroča, da so včlanjeni v en študijski krožek, 30,6 % v dva, 11,7 % v tri itd. 56 % respondentov je na UTŽO od 1 do 5 let, 11 % pa več kot 15 let. Respondenti so odgovarjali tudi na vprašanje: »Kaj vas najbolj moti v izobraževanju na UTŽO«? 83 % vprašanih ne moti nič, druge pa moti: način izobraževanja, ki je preveč klasičen 4%, moteča oseba v skupini 5 %, neustrezni prostori, počasnost učenja, premalo diskusije, previsok prispevek, neustrezen mentor/ica 4 %. Tisti, ki se radi učijo, so vključeni v izobraževanje tudi drugod, v knjižnicah, v drugih društvih, na ljudskih univerzah itd. Učenje je nalezljivo!

Banksy: Deklica s pametnim telefonom

O internetu in pametnih telefonih tudi v Statističnem sosvetu za tretje življenjsko obdobje Ljubljana, SURS, 3. 12. 2025

Veseli nas, da se je starostna meja vprašancev povišala, kajti v preteklosti se je ustavila pri 64-ih letih, po tistem pa ni nikogar zanimalo, kaj starejši mislijo ali potrebujejo. Raziskava SURS o

uporabi interneta in digitalnih orodij pri starejših (*Tilen Mlakar, Gregor Zupan, SURS, 2025*) je pokazala, da v Sloveniji uporablja internet 40 % prebivalcev v starosti od 75 do 89 let, delež uporabnikov umetne inteligence pa je 4 %. Veliko vprašanih v tej starostni skupini, kar 39 %, pa uporablja pametni telefon. Slovensko univerzo za tretje življenjsko obdobje v Sosvetu za tretje življenjsko obdobje pri SURS zastopa Alijana Šantej, ki poudarja, da je za vključenost v družbo pomembna možnost enakovrednega prispevanja zanjo, tudi z izobraževanjem, seveda.

Slovenj Gradec, pogled z višine
Vir: www.kam.si/slovenj_gradec

Regionalno usposabljanje mentorjev in mentoric mreže SUTŽO je bilo na Koroškem Slovenj Gradec, 16. september 2025

Regionalno usposabljanje mentorjev je bilo tokrat na Koroškem, na UTŽO Slovenj Gradec. Posvetili smo ga psihološkim vidikom izobraževanja na SUTŽO, pričakovanjem in doživljanjem mentorjev/ic. Predavale so prof. dr. Ana Krajnc, mag. Petra Bališ, dr. Vesna Radonjić Miholič, dr. Dušana Findeisen in Lidija Bavec. Usposabljanje se je pričelo s kulturnim vložkom domačinov, pesmijo »Med iskrenimi ljudmi«.

Erazem Rotterdamski (lat. Erasmus Roterodamus), 1466- 1536,
osrednja osebnost humanističnega gibanja za razumevanje ljudi, sveta in boga

So evropski projekti Erasmus+ še spodbuda vključevanju vseh v družbo?

Slovenska UTŽO je bila pred desetletji čisto prva slovenska organizacija sploh, ki je postala partnerica v okvirnem programu Grundtvig, predhodniku današnjega programa Erasmus+. Administrativno uspešni projekti Erasmus+ so danes redki, tako redki, da prijavitelji prej ko slej obupamo. Vsemu navkljub pa smo premešali karte in sestavili novo projektno skupino. S preverjenimi partnerji iz Litve, Nemčije, Nizozemske, Slovenije in Bolgarije smo se odločili, da se bomo v projektu **Up2Date** posvetili vlogi UI (umetne inteligence) v vsakdanjem življenju starejših/starih. Pri tem nam bodo pomagale teorije vsakdanjega življenja, aplikacije, ki jih je moč uporabljati v različne namene, kot so reševanje problemov, učenje, zdravstvena preventiva, oblikovanje besedil za praznovanja, pisanje povzetkov itd., preobrazbi mnenj o UI, etiki njene uporabe. Nič pretresljivega, a projekt naj bi nas približal znanju in spretnostim s tega področja in predvsem naj bi bil, preprosto, uporaben. V času krize in hitro razvijajoče se umetne inteligence velja biti predvsem pragmatičen.

Nove/stare možne teme evropskih projektov?

Na 18. srečanju Stalne delovne skupine za staranje (SWGA, Standing Working Group on Ageing) pri Ekonomski komisiji ZN za Evropo (UNECE) v Ženevi (njen član je tudi Aleš Kenda z Ministrstva za solidarno prihodnost) so izluščili naslednje večne teme: digitalizacija, starizmi, medgeneracijski odnosi zunaj družine. V Aziji slednje teme, ki jo je predlagala Slovenija, ne poznajo in ne razumejo! Pa še nova tema *podnebne spremembe*. Določili so tudi cilje svojih prizadevanj. Tem ciljem, na temelju ugotovljenih potreb na SUTŽO, sledimo že vsaj trideset let. Naracije starosti in staranja naj se spremenijo! Okrepiti velja vrednote in spoštovanje vseh, ne glede na to, koliko so stari! Podpreti velja vseživljenjsko učenje in prispevanje skozi vse življenje. Gre za zaposlovanje, dejavno državljanstvo, neplačano skrbništvo, krepitev dobrega počutja, avtonomnost, samooskrbno življenje, družbeno inkluzijo in participacijo v kulturi, avtonomno ter zdravo življenje, v skrb usmerjene skupnosti, zagotavljanje varnosti, zaščite, finančne varnosti, preprečevanje nasilja. (Vir: Dr. Heidrun Mollenkopf, AGE Platform Europe)

Udeležili smo se konference Mreža znanja na Filozofski fakulteti v Ljubljani

Na Filozofski fakulteti v Ljubljani in Modri fakulteti so organizirali konferenco, s katero so želeli ugotoviti, katere vsebine bi v univerzitetnem študiju lahko podprle dolgoživo družbo. Arh. Meta Kutin je odprla vprašanje starejših/starih v razmerju s prostorom (vprašanje tematizira že domala deset let). Dušana Findeisen se je posvetila dihotomiji dveh vrst zakonov, tistih, ki urejajo staranje; zakoni, ki starejše obravnavajo kot uživalce, prejemnike pomoči - dolga leta smo poznali le te - zakoni, ki močno poudarjajo nemoč starejših in zakone, ki starejše obravnavajo kot močnejše - nosilce pravic, kot družbene akterje. Organizatorjem je uspelo združiti nadvse raznolike govorce vseh starosti in ozadij. Teme so se, pričakovano, razpršile. V moji delovni skupini je ddr. Verena Vidrih Perko načela vprašanje etike učenja v jeseni življenja. Opozorila je na misli filozofov: Husserla, Heideggerja, Levinasa ter Hannah Arendt, na njihovo osredotočenost na človeka. Ob pomoči doc. dr. Otta Gerdine z Inštituta OPRO so mladi študenti odprli vprašanje starizmov v zdravstvu. Zanimivi so bili tudi pogledi zgodovinarjev na starost in položaj starejših v preteklosti. (Vir: Dušana Findeisen).

Srečanje z novimi mentorji UTŽO Ljubljana v študijskem letu 2025/26 Ljubljana, 23. september 2025

Novi mentorji/ce so se seznanili s poslanstvom UTŽO, njeno organizacijo in dejavnostmi, predvsem pa z njihovo lastno vlogo, ki teče ob pomoči animatorjev/ric ter vodstva UTŽO. Mentor naj izhaja iz tega, kar so starejši študenti bili, kar so sedaj in kar želijo postati. To naj mentorja vodi pri izboru vsebin in postavljanju ciljev izobraževalnega programa, to naj mu pomaga uravnavati psihološka razmerja v študijski skupini. Predvsem pa naj mentor prisluhne pričakovanjem svojih študentov, jih povpraša po njihovih motivih za izobraževanje, program naj prilagaja izraženim potrebam članov študijske skupine. Pomembno je bilo poudariti tudi velika pričakovanja starejših študentov in študentk, saj gre za zahtevno občinstvo odraslih, ki se izobražujejo za življenje in doživljajo izobraževanje kot način življenja.

Kamnita kraška hiša z vodnjakom za zbiranje deževnice,
s streho, krito s korci, in kamnito klopjo za sedenje ob pročelju
Vir: www.triestemetro.eu/itinerari/punto/134/30/casa-carsica

Dva Janeza, ena fotografska študijska skupina, da o Krasu ne govorimo ...

Ljubljana, 6. november 2025

Pokrajino za obisk je skrbno izbral član skupine, poznavalec Krasa. Prevezel je tudi organizacijo študijskega izleta, skupaj z animatorjem. Obema je ime Janez, obema je študijska skupina hvaležna za pobudo in opravljeno delo. Skupina je sprva zastala v *Senožečah*, kraju nekdanjih živahnih semanjih dni, a danes je ta trg zaspan kot Trnuljčica. V tej pokrajini pa je bilo vse do leta 1950 zelo razvito furmanstvo. Furman, ki je dal kaj nase, je imel par konj in voz, pogoste pa so bile tudi volovske vprege. Furmani so konje napajali v kamnitih koritih ob cesti. Še več, furmani so iz sveta prinašali ženskam svilene rute, blago in nakit (Makarovič, Noša II, str. 89), kar je nošo tamkajšnjih žensk približalo mestni noši, da je zgubila svoje pokrajinske značilnosti. Skupina študentov digitalne fotografije si je tako ogledala muzej furmanstva (*Muzej prevoznništva in tovarništva*), ki so ga nedavno prenovili in je zato še bolj vreden ogleda. Na osrednjem trgu Senožeč je študijska skupina zastala pred spomenikom sabljača Rudolfa Cvetka, ki si je na olimpijskih igrah v Stockholmu prislužil srebrno medaljo, in spomenikih drugih pomembnejšev. Kdor se poda v te kraje, pa ne sme mimo avstro-ogrskega vojaškega pokopališča iz 1. svetovne vojne v Dutovljah. Končni cilj študijske skupine je bil ogled kamnite kraške hiše, primera ljudske arhitekture in prizadevanj prebivalcev v *Repnu* blizu Trsta. Etnologinja Vesna Guštin Grilanc je obiskovalce tam popeljala v bistvo kraških običajev in kraških ohceti. (Vir: Janja Pavlin Dvoršak, študijski krožek Digitalna fotografija, študijski krožek Novinarstvo)

Vir: Wikipedia

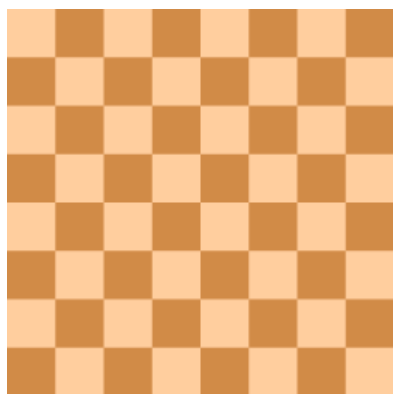
Znanje naših babic je oživel, v času industrijskega vzpona pa je bilo dobro le za Pehte Žalec, 2025

»Tako smo se zdravili nekoč« je zbirka zdravilnih pripovedi članov Zeliščarskega študijskega krožka UTŽO Žalec. Predstavili so jo ob svoji petindvajsetletnici in slovesnem začetku študijskega

leta. Pisci so v njej strnili svoje »zdravilne spomine«. [...] Kadar sem imela vročino, so mi na čelo polagali kisove obkladke. Proti slabokrvnosti so mi dajali piti sok rdeče pese. Še danes ga nimam rada! Na Inštitutu za hmeljarstvo smo si kuhali pomirjevalni čaj iz melise, mete in korenin baldrijana [...] Pri nas so v špajzi viseli s tramov šopki dišavnic in zdravilnih rastlin. [...] Šentjavževka, namočena v olju, je za mazanje opeklin [...] Slastni so bili krlji jabolk, pa posušene gobe, pa sirupi iz smrekovih vršičkov, pa domače marmelade. [...] Z medom smo celili manjše rane. [...] Kadar sem kašljal, mi je mama pripravila karamelno mleko. [...] Zvine smo zdravili s kisom in zeljnatimi listi. V primeru hudega kašlja sem pila sirup iz črne redkve [...] Pelin je urejal prebavo. [...] Pri vnetju mehurja je pomagal čaj iz luštreka. Sicer pa, s študijem na UTŽO Žalec nadaljuje 24 študijskih skupin iz preteklosti, ki se jim pridružujejo nekateri novi in zanimivi programi. Tudi za moške! (Vir: mag. Cvetka Mastnak Čulk)

Spet študentka ... Kje? Na UTŽO Šmarje pri Jelšah Šmarje pri Jelšah, oktober 2025

Zdaj sem znova »v šoli«, a v takšni brez ocen in izpitov. Pritegnila so me torkova predavanja, pa fraktalna risba, pa popotniški študijski krožek! Predavatelji so presenečeni, ko pred seboj zagledajo polno dvorano, četudi je torkova ura zgodnja ... Dr. Bogomir Ferfila nam je opisal svoje poti po svetu, tudi tisto k Eskimom. Zdi se, kot da Eskimi živijo v drugi civilizaciji, tako drugačni od naše. Mag. Darko Pepevnik nas je prepričal, da je vzgoja ključ do boljšega sveta, da so odnosi najpomembnejši! V starosti vsekakor! Srečanje z Alfijem Nipičem je zagotovilo, da bo ostal muzikant. To trdi tudi v naslovu knjige, ki jo je napisal o svojem življenju. Pri študijskem krožku fraktalne risbe nas mentorica vodi umirjeno in pozorno. Tam odkrivamo kombinacije barv in da so možgani pravo malo veselje! Popotniški študijski krožek pa nas vsak mesec zvabi na pot in tako Zagorje, denimo, zame ni več le postaja na poti z vlakom do Ljubljane. Je veliko več ... zame in za mojo sošolko iz osnovne šole, ki sem jo ponovno srečala na UTŽO. Z njo znova prijateljujem v šolskih klopek. (Zlatka Janžek)

Šah je kraljeval v Enajsti šoli v knjigarni Ljubljana, 4. december 2025

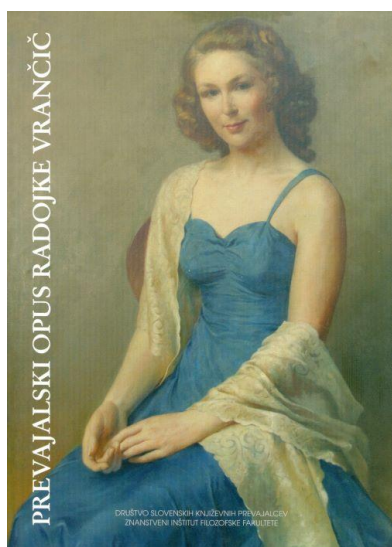
»Šah je igra za vsakogar in za vse življenje«, pravi Darja Kapš, prva slovenska velemojstrica in ambasadorica šaha. Pa ne le to! Šah je tudi umetnost, znanost, filozofija, šport, ljubezen do igre in še kaj. Zаметki te igre segajo v 6. stoletje v Indijo - Indija je danes šahovska velesila - pa tudi Perzijo, kjer beseda šah pomeni kralj. In res je šah kraljeva igra! Je pa tudi tekmovalna, družabna, socializacijska igra in predvsem vaja, ki krepi logično mišljenje, zmožnost načrtovanja strategij in ustvarjalnost. Te zmožnosti velja razvijati, saj jih je moč prenesti na številna področja življenja. Šaha pa drugega ni mogoče učiti. Lahko se le spremlja njegovo učenje in se mu svetuje. Na Slovenski univerzi za tretje življenjsko obdobje smo v sodelovanju s Šahovskim klubom Ljubljana uvedli program *Šah - od igre do življenja*.

Jasne misli UTŽO

Za nami potop? Ne, Mozart!

»Staranje nam gre na živce«, je nekoč dejal francoski književni novinar Bernard Pivot, »ker ne vemo, kdaj se je pričelo, še manj vemo, kdaj ga bo konec. Pa vendar, dolgo smo bili svežega videza, mladi in užitni na pogled. Dobro smo se počutili v svoji koži, kot neranljivi zmagovalci, takšni z življenjem pred seboj. Še pri petdesetih je bilo vse lepo in prav, celo pri šestdesetih! Imeli smo še močne mišice, načrte, želje, zanos. Vsega tega še imam veliko, a kaj ko prestrezam poglede mladih, ki mislijo, da mednje ne spadam več. Niti na robu mladosti nisi, mi sporočajo ti pogledi. Nezavedno sem torej zdrsnil v 'aparthajd' starosti. Mladi pisci - in to je najhuje - mi posvečajo svoje knjige z zapisom: Z neizmernim spoštovanjem. Še več, nedavno mi je prvič v metroju dekle ponudilo, da mi odstopi sedež ... »Ne, niste stari, kaj jaz vem, sem mislila, da boste veseli, če boste lahko sedli«. Ko sva izstopila, sem jo povabil na kozarček pijače. Če se borimo proti staranju, ne smemo ničesar odkloniti, ne smemo se braniti dela, potovanj, prireditvev, knjig, sladkosnednosti, niti ljubezni, niti sanj! Sanjati pomeni spominjati se ... prelestnih trenutkov. Glasba najbolj zanesljivo sproža sanje. Na koncu življenja - a do tam je dolga pot - bi rad slišal Adagio Klavirskega koncerta št. 23 v A Major. K.488: Il Amadeusa Mozarta <https://youtu.be/y853YcB9QKk?si=hOghLfKRfpCWT9-I> A nič se ne mudi! Koliko kapitala še imam? Ne vem, a treba je brez zadržkov uživati v starosti. Za nami potop? Ne, Mozart!«, pravi Pivot v svojem delu *Toda življenje gre dalje* (fr. *Mais la vie continue*. Paris: Albin Michel)

Potret Radojke Vrančič

Foto: Društvo slovenskih književnih prevajalcev/Damjan Bal

Po sledih Radojke Vrančič

Se spominjate gospe Radojke Vrančič, prevajalke Proustovega romana *V iskanju izgubljenega časa*. Trideset let je posvetila temu, kar Boris A. Novak zdaj imenuje vrhunec slovenskega prevajalstva. S kolegico Djurdjo Flere sta prenekaterikrat tehtali vsako prevedeno besedo tega romana! *Magdalenice gospe Radojke Vrančič* pa je film scenaristke *Helene Koder*, vnaprej domišljen film s trdnim scenarijem. »Film, ki smo ga snemali v okolju urbane vile, z gospo Vrančič, ki izhaja iz meščanske, uradniške družine, z vrednotami njenega družbenega sloja, načinom življenja, prepoznavnim literarnim in drugim okusom. Sicer pa poklic književne prevajalke ni prav nič fotogeničen. Pisalni stroj ali računalnik, knjige in delo. Drugače bi bilo snemati film o slikarju ali filmskem igralcu. Tam bi bilo kaj videti. Tu pa ... Vendar preplesti Prousta, njegovo besedilo, s pripovedjo prevajalke gospe Radojke Vrančič, preplesti njegov odnos do časa, njegov psihološki čas, v katerega priključimo podobe iz podzvesti, iz otroštva, z izgubljenim in razkritim časom gospe Vrančič, z življenjem njene meščanske družine, to je bilo obetavno. Proust je bil meščan in je opisoval meščanstvo, gospa Vrančič je bila meščanka, ki je mladost preživljala ob knjigah, slikah, na kolesu, v ljubljanski čolnarni, živela urejen vsakdanjik, kjer se je vedelo, kaj se spodobi, kaj se sme in česa se ne sme. Na srečo so bili tudi fotografski albumi gospe Vrančič urejeni in so ponujali gradivo. Film smo snemali predvsem na njenem domu«, je v intervjuju z Dušano Findeisen povedala Helena Koder. Letošnja prejemnica nagrade Radojke Vrančič je Mojca Petaros za prevod romana *Pokvarjenke* avtorja Camile Sosa Villada.

Napovedujemo, vabimo

30 let UTŽO Ilirska Bistrica

12. december 2025 ob 16. uri, Kulturni center Dom na Vidmu, Ilirska Bistrica

Univerza za tretje življenjsko obdobje Ilirska Bistrica praznuje 30 let delovanja. Jubilejni dogodek bodo pospremili s predstavitvijo zbornika »Učenje je umetnost« in podelitvijo priznanj zaslužnim članom svoje UTŽO. Lepo vabljeni!

Enajsta šola v knjigarni: Ljubljanski mostovi – od funkcije do ikone

8. januar 2026 ob 11. uri, Mladinska knjiga, dvorana Toneta Pavčka, Slovenska cesta 29, Ljubljana. Predavanje arh. Mete Kutin, mentorice študijskega programa *Trgi, ulice in stavbe okoli nas* na UTŽO Ljubljana.

Dobrodelna UNICEF-ova razstava punčk na Ljubljanskem gradu

27. november 2025-4. januar 2026

Posvojitev ene punčke z donacijo 30 EUR omogoča cepljenje proti osim nalezljivim otroškim boleznim. Več: [10. razstava UNICEF-ovih punčk na Ljubljanskem gradu](#)

Človek, zdravje, medicina – študijski program za razumevanje in varovanje zdravja

27. januar 2026, ob 14.30 uri, UTŽO Ljubljana, Poljanska cesta 6

Več: [Program Človek, zdravje, medicina](#)

Prijave: UTŽO Ljubljana, 01 433 20 90, univerza3@siol.net

Širimo obzorja, združujemo ljudi

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Spletne novice SUTŽO ureja Dušana Findeisen.

Če novic ne želite več prejemati, to sporočite na e-naslov univerza3@siol.net